

Komunikat prasowy

Luksemburg, 3 czerwca 2021 r.

UE musi wzmocnić wysiłki na rzecz rozwiązania problemu dezinformacji

Dezinformacja stanowi poważny i coraz bardziej odczuwalny problem na terenie UE. W 2018 r. Unia opublikowała plan działania, którego celem było zwalczanie dezinformacji. W momencie sporządzenia plan ten był adekwatny, ale pozostaje niekompletny. Ogólnie rzecz biorąc, realizacja planu przebiega zgodnie z zamierzeniami, ale ze względu na nowo pojawiające się zagrożenia wciąż traci on na aktualności – stwierdzili unijni kontrolerzy w sprawozdaniu specjalnym opublikowanym przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Ustalili oni, że konieczne jest zapewnienie lepszej koordynacji na szczeblu UE, a państwa członkowskie muszą zwiększyć swoje zaangażowanie, przykładowo w funkcjonowanie systemu wczesnego ostrzegania. Należy również poprawić monitorowanie i rozliczalność w przypadku platform internetowych, a także uwzględnić problem dezinformacji w spójnej unijnej strategii w zakresie umiejętności korzystania z mediów, która nie została jeszcze opracowana.

– Wszelkie celowe próby podważania opinii publicznej lub manipulowania nią podejmowane w złej wierze stanowią poważne zagrożenie dla samej UE. Jednocześnie zwalczanie dezinformacji jest zadaniem szczególnie trudnym. UE nie może bowiem naruszać przy tym swoich podstawowych wartości, takich jak wolność opinii i wypowiedzi – zwrócił uwagę Baudilio Tomé Muguruza, członek Trybunału odpowiedzialny za to sprawozdanie. – W momencie sporządzenia unijnego planu działania na rzecz zwalczania dezinformacji był adekwatny, ale pozostaje niekompletny. Trybunał zaleca, by Unia podjęła bardziej stanowcze działania w zakresie zwalczania dezinformacji i usprawniła koordynację działań.

Zdaniem kontrolerów unijny plan działania na rzecz zwalczania dezinformacji przyczynił się do pewnych pozytywnych zmian, ale nie udało się zrealizować wszystkich zawartych w nim obietnic. W planie przewidziano odpowiednie działania – przykładowo prostowanie fałszywych przekonań i zmniejszanie widoczności treści, które mogą wprowadzać w błąd – niemniej od 2018 r. nie był on aktualizowany ani poddany przeglądowi. Tymczasem taktyki dezinformacji, podmioty działające w tej sferze i technologie dezinformacyjne nieustannie się zmieniają. W grudniu 2020 r. Komisja opublikowała europejski plan działania na rzecz demokracji, który wprawdzie obejmuje działania przeciwko dezinformacji, nie wyjaśniono jednak dokładnie, w jaki sposób jest on powiązany z planem działania na rzecz zwalczania dezinformacji z 2018 r. Kontrolerzy ostrzegają, że realizowanie

Niniejszy komunikat prasowy stanowi streszczenie sprawozdania specjalnego przyjętego przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Pełny tekst sprawozdania dostępny jest na stronie eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

podobnych celów w ramach różnych inicjatyw komplikuje proces koordynacji i zwiększa ryzyko braku skuteczności.

Ponadto unijny plan działania na rzecz zwalczania dezinformacji nie zawiera kompleksowych rozwiązań, które gwarantowałyby, że działania UE przeciwko dezinformacji będą dobrze skoordynowane, skuteczne i proporcjonalne do rodzaju i skali zagrożenia. Jedną ze strategicznych inicjatyw przewidzianych w planie na rzecz zwalczania dezinformacji było utworzenie systemu wczesnego ostrzegania, który pozwoliłby skoordynować reakcję i wspólne działania poszczególnych państw członkowskich, instytucji UE i innych organizacji, takich jak NATO i G-7. Kontrolerzy ustalili, że system ułatwił wymianę informacji, ale nie umożliwił skoordynowanego, wspólnego przypisywania sprawców do zdarzeń i reagowania na nie, jak początkowo zakładano. Państwa członkowskie nie wykorzystują w pełni jego potencjału.

Kontrolerzy przyjrzeni się również działającemu w obrębie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) działowi do spraw komunikacji strategicznej i trzem powiązanim grupom zadaniowym: StratCom East, StratCom Western Balkans i StratCom South. Jak ustalili, grupy te zwiększyły zdolność UE do prognozowania zjawisk dezinformacji w krajach sąsiadujących i reagowania na nie. Kontrolerzy Trybunału uznają jednak, że mandaty i zasoby tych grup zadaniowych należałoby poddać przeglądowi w związku z pojawianiem się nowych zagrożeń. Baza danych EUvsDisinfo – stanowiąca główny produkt działań grupy StratCom East – przyczyniła się do podniesienia świadomości na temat dezinformacji szerzonej przez Rosję. Kontrolerzy zgłosili jednak pewne zastrzeżenia co do niezależności i ostatecznego celu tego projektu, ponieważ może być postrzegany jako reprezentujący oficjalne stanowisko UE.

Unijny plan działania skierowany jest również do sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego, które powinny przyłączyć się do zwalczania dezinformacji. Komisja Europejska opracowała wspólnie z platformami internetowymi kodeks postępowania, w którym ustanowiono dobrowolne działania. Przykładowo w początkowej fazie pandemii COVID-19 platformy kierowały się tym kodeksem, aby zwiększyć widoczność informacji pochodzących z wiarygodnych źródeł. Było to pionierskie rozwiązanie. Kontrolerzy stwierdzili jednak, że kodeks nie zapewnił rozliczalności platform internetowych za prowadzone przez nie działania i nie skłonił ich do zaangażowania się w większym stopniu w aktywne zwalczanie dezinformacji. Zauważyli również, że nie osiągnięto celu podniesienia świadomości i zwiększenia odporności społecznej. Kontrolerzy zwrócili ponadto uwagę na brak strategii w zakresie umiejętności korzystania z mediów, która obejmowałaby zwalczanie dezinformacji, a także uwzględniała problem fragmentacji polityki i działań mających na celu zwiększenie zdolności obywateli w zakresie dostępu do mediów i kanałów komunikacji, ich rozumienia i interakcji z nimi. Stwierdzili też, że istnieje ryzyko, iż nowo utworzone Europejskie Obserwatorium Mediów Cyfrowych nie osiągnie założonych celów.

Informacje ogólne

Odpowiedzialność za walkę z dezinformacją spoczywa przede wszystkim na państwach członkowskich. Nie istnieją żadne ramy prawne UE, które regulowałyby kwestię dezinformacji, z wyjątkiem art. 11 Karty praw podstawowych dotyczącego wolności wypowiedzi i informacji oraz szeregu inicjatyw politycznych.

Sprawozdanie specjalne nr 9/2021 pt. „Dezinformacja w UE – pomimo podejmowanych wysiłków problem pozostaje nierozwiązany” jest dostępne na stronie internetowej Trybunału (eca.europa.eu) w 23 językach.

Kontakt dla prasy

Biuro prasowe Trybunału: press@eca.europa.eu

Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – tel. kom.: (+352) 691 553 547

Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – tel. kom.: (+352) 691 551 502